

ĐIỀU CHỈNH CHIẾN LƯỢC AN NINH QUỐC GIA CỦA MỸ TỪ NĂM 2009 ĐẾN NAY: NHẬN DIỆN VÀ TÁC ĐỘNG

Trần Nam Tiến

Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, ĐHQG TP. Hồ Chí Minh

Email: tranamtienqhqt@gmail.com

Ngày nhận bài: 6/02/2024; ngày hoàn thành phản biện: 26/02/2024; ngày duyệt đăng: 5/3/2024

TÓM TẮT

Bước vào đầu thập niên thứ hai của thế kỷ XXI, nước Mỹ thời kỳ cầm quyền của Tổng thống Barack Obama đối mặt với sự trỗi dậy mạnh mẽ của Trung Quốc, cùng sự trở lại của Nga. Đây chính là những nhân tố quan trọng định hướng cho sự điều chỉnh chiến lược an ninh của Mỹ. Đến thời Tổng thống Donald Trump, Mỹ chính thức đưa Trung Quốc và Nga thành đối thủ chiến lược trong chiến lược an ninh quốc gia, trong đó cạnh tranh Mỹ - Trung được nâng cấp lên tầm chiến lược. Bước sang nhiệm kỳ của Tổng thống Joe Biden, Trung Quốc và Nga vẫn tiếp tục được xác định là đối thủ chiến lược trong chiến lược an ninh quốc gia của Mỹ, trong đó nhấn mạnh Trung Quốc là đối thủ chiến lược lâu dài của nước Mỹ. Có thể nói, sự điều chỉnh chiến lược an ninh quốc gia của Mỹ từ thời Tổng thống B. Obama đến nay tác động lớn đến thế giới và khu vực, tạo nên cuộc “cạnh tranh chiến lược” nước lớn. Trong đó, cuộc cạnh tranh chiến lược Mỹ - Trung sẽ định vị một trật tự thế giới mới trong thập niên thứ ba của thế kỷ XXI.

Từ khóa: Chiến lược an ninh, Mỹ, Barack Obama, Donald Trump, Joe Biden, cạnh tranh chiến lược.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Sau khi lên nắm quyền (2009), Tổng thống Barack Obama phải đối mặt với sự trỗi dậy mạnh mẽ của Trung Quốc, cùng với sự trở lại của nước Nga. Bên cạnh đó, cuộc chiến chống khủng bố vẫn là một nội dung quan trọng nhận thức chiến lược của Mỹ. Trên cơ sở đó, chính quyền B.Obama đã có những điều chỉnh bước đầu trong chiến lược an ninh quốc gia, trong đó kìm chế, đối đầu với Trung Quốc là nội dung chính. Đến thời kỳ nắm quyền của Tổng thống Donald Trump, Chính phủ Mỹ đã điều chỉnh mạnh trong chiến lược an ninh quốc gia, xác định cạnh tranh chiến lược với Trung Quốc và Nga, đặc biệt là Trung Quốc, tập trung ở không gian chiến lược Ấn Độ Dương – Thái Bình Dương. Có thể thấy, sự điều chỉnh chiến lược an ninh của Mỹ dưới

thời Tổng thống Donald Trump tập trung vào mối đe dọa Trung Quốc và cuộc cạnh tranh chiến lược Mỹ - Trung. Năm 2021, Tổng thống Joe Biden lên nắm quyền cũng đã có điều chỉnh chiến lược an ninh quốc gia của Mỹ, trong đó vẫn duy trì cuộc cạnh tranh chiến lược với Trung Quốc và Nga. Trong giai đoạn cầm quyền của Tổng thống Joe Biden, cạnh tranh Mỹ - Trung vẫn chi phối khá lớn tư duy chiến lược của Mỹ. Xét tổng thể, sự điều chỉnh chiến lược của Mỹ từ thời kỳ cầm quyền của Tổng thống B.Obama đến nay đã phản ánh rõ cục diện “cạnh tranh nước lớn” trong quan hệ quốc tế, tác động đến sự vận động chính trị - kinh tế của thế giới, đến sự hình thành Trật tự thế giới mới, và đặc biệt là tác động trực tiếp đến khu vực châu Á - Thái Bình Dương - một phần quan trọng của không gian chiến lược “Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương”.

2. CHIẾN LƯỢC AN NINH CỦA MỸ THỜI TỔNG THỐNG BARACK OBAMA (2009-2017)

Năm 2009, B. Obama lên nắm quyền trong bối cảnh nước Mỹ đối mặt với nhiều khó khăn và thách thức cả trong và ngoài nước, đặc biệt là sự trỗi dậy mạnh mẽ của Trung Quốc. Năm 2010, Tổng thống B.B. Obama công bố Chiến lược An ninh Quốc gia trong nhiệm kỳ đầu tiên của mình, trong đó vẫn tập trung vào mục tiêu bảo vệ lợi ích quốc gia và duy trì vị thế lãnh đạo thế giới của Mỹ. Tuy nhiên, khác với người tiền nhiệm là Tổng thống George W. Bush chú trọng sức mạnh đơn phương và quyền đánh đòn phủ đầu, chiến lược an ninh của Tổng thống B.B. Obama chú trọng hơn đến tìm kiếm sự đồng thuận, hay “cam kết và đối thoại”.¹ Trong đó, chiến lược an ninh quốc gia thể hiện rõ “Học thuyết Obama” trong việc coi trọng giá trị của sự hợp tác toàn cầu, xây dựng các quan hệ đối tác an ninh rộng hơn và hợp tác phát triển với các quốc gia để các quốc gia có thể tự bảo vệ mình. Chính quyền B. Obama chủ trương xây dựng năng lực và hòa nhập theo hướng đẩy mạnh ngoại giao đa phương nhằm thúc đẩy lợi ích quốc gia.² Trên thực tế, chính quyền Tổng thống B. Obama vẫn tiếp tục theo đuổi chiến dịch chống khủng bố, nhưng chú ý hơn đến các lực lượng khủng bố có nguồn gốc nội địa. Mặc dù vậy, thông qua quá trình triển khai, nhiều học giả và chính khách cho rằng “Học thuyết Obama” khó nắm bắt.³

---

¹ Xem toàn văn *The U.S. National Security Strategy*, Washington, DC: The White House, May 2010.

https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2010.pdf?ver=Zt7IeSPX2uNQ00_7wq6Hg%3d%3d

² Xem Chapter 1: The Main Tenets of the Obama Doctrine. Trong Robert G. Kaufman (2016), *Dangerous Doctrine: How Obama's Grand Strategy Weakened America*, Lexington: University Press of Kentucky, pp. 7–26.

³ Leslie H. Gelb (2012), “The Elusive Obama Doctrine”, *The National Interest*, No. 121, pp. 18-28.

Từ năm 2010, chính quyền Tổng thống B. Obama đã đẩy mạnh việc củng cố quan hệ với các nước Tây Âu, “cài đặt lại” quan hệ hợp tác với Nga, thúc đẩy mạnh mẽ việc nối lại các cuộc đàm phán hòa bình Trung Đông và thúc đẩy hợp tác trong cuộc chiến chống khủng bố ở Trung Đông. Xu hướng “đa phương” thể hiện rõ trong chính sách đối ngoại của Tổng thống B.Obama, qua đó cho thấy nước Mỹ sẽ không thể “đơn thương độc mã” trên trường quốc tế, đặc biệt trong việc giải quyết các vấn đề toàn cầu một mình. Việc hướng tới đẩy mạnh hợp tác toàn cầu dựa trên các cam kết ngoại giao thay cho hành động đơn phương trước đây cho thấy, như nhà báo Michael Scherer đã phân tích, “ý tưởng bảo thủ cũ về tính siêu việt của Mỹ, nhằm đặt nước Mỹ lên một bình diện cao hơn phần còn lại của thế giới đã bị vứt bỏ”⁴. Trên thực tế, tuy đẩy mạnh chủ nghĩa đa phương như cách tiếp cận mới trong đối ngoại, nhưng bản chất chính quyền Tổng thống B. Obama vẫn tiếp tục duy trì vị trí lãnh đạo của nước Mỹ với sức mạnh quân sự mạnh nhất thế giới, đồng thời ngăn chặn mọi đối thủ nổi lên cạnh tranh quyền lực cũng như đe dọa đến an ninh của nước Mỹ và thế giới.

Đáng chú ý, năm 2011, chính quyền B. Obama chính thức đề ra chiến lược “Xoay trục” (Tái cân bằng), điều chỉnh mạnh chính sách của Mỹ sang khu vực châu Á - Thái Bình Dương, mà trọng tâm là khu vực Đông Nam Á. Mục tiêu của nước Mỹ trong chiến lược “Xoay trục” là xây dựng một hệ thống an ninh và kinh tế bền vững xuyên Thái Bình Dương giống như mô hình mạng lưới các thiết chế và quan hệ đối tác xuyên Đại Tây Dương đã được Mỹ xây dựng khá thành công. Về mặt lý thuyết, hệ thống này sẽ giúp Mỹ thúc đẩy an ninh, thịnh vượng và các giá trị phổ quát, xử lý những khác biệt giữa các quốc gia, thúc đẩy lòng tin, trách nhiệm và hợp tác hiệu quả để đối phó với các thách thức đối với vị thế lãnh đạo của Mỹ trước những thay đổi nhanh chóng tại khu vực⁵, đặc biệt là sự nổi lên của Trung Quốc. Tuy nhiên, Chính phủ Mỹ khẳng định sự “xoay trục” nhằm “tái cân bằng” chiến lược ở châu Âu và châu Á chứ không phải chỉ để “kiềm chế” Trung Quốc. Theo đó, Chính phủ Mỹ cho rằng “xoay trục” chủ yếu hướng đến cho hợp tác đa phương về các vấn đề an ninh chung, như chống cướp biển, hỗ trợ nhân đạo, ứng phó với thảm họa và tự do hàng hải. Bằng cách tạo ra thể chế và trong một số trường hợp là cơ sở hạ tầng vật chất mà các quốc gia khác có thể tham gia, các hoạt động quân sự của Mỹ ở châu Á thúc đẩy tính chuyên nghiệp và khả năng tương tác chung, góp phần cuối cùng vào ổn định và an ninh khu vực.⁶ Điều này

---

⁴ Michael Scherer (2009), "Barack Obama's New World Order", *Time*, April 03, 2009. <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1889512,00.html>

⁵ Mỹ Châu (2022), “Chiến lược xoay trục sang Châu Á - Thái Bình Dương của Mỹ – kết quả và triển vọng”, Tạp chí *Quốc phòng toàn dân*, ngày 22/02/2022. <http://tapchiquptd.vn/vi/quoc-phong-quan-su-nuoc-ngoai/chien-luoc-xoay-truc-sang-chau-a-thai-binh-duong-cua-my-%E2%80%93-ket-qua-va-trien-vong/18355.html>

⁶ Janine Davidson (2014), “The U.S. 'Pivot to Asia'”, *American Journal of Chinese Studies*, Vol. 21,

cho thấy người Mỹ hiểu rằng tương lai của Mỹ phụ thuộc vào một châu Á ổn định và sôi động và chiến lược “tái cân bằng” châu Á – Thái Bình Dương là một đảm bảo rằng Hoa Kỳ sẽ tiếp tục đóng một vai trò quan trọng ở khu vực hòa bình và thịnh vượng. Có thể nói, việc quyết định “xoay trục” sang châu Á - Thái Bình Dương, nơi có tầm quan trọng đặc biệt trong chiến lược toàn cầu của Mỹ, là một trong những chuyển hướng chiến lược quan trọng nhất của Mỹ dưới thời Tổng thống B. Obama.

Mặc dù đạt được một số kết quả tích cực ở cả trong đối nội lẫn đối ngoại nhưng xét thực tế, nước Mỹ vẫn gặp nhiều khó khăn. Lớn nhất là sự trỗi dậy mạnh mẽ của Trung Quốc thông qua quá trình mở rộng ảnh hưởng ra nhiều khu vực chiến lược của Mỹ, đặc biệt là khu vực Biển Đông. Bên cạnh đó, cuộc chiến chống khủng bố của Mỹ cũng gặp nhiều khó khăn với sự phát triển biến tướng của chủ nghĩa khủng bố, khiến Mỹ sa lầy lớn ở Trung Đông. Nhìn chung, nước Mỹ dưới thời cầm quyền của Tổng thống B. Obama có vẻ bị suy giảm vị thế trước sự cạnh tranh quyết liệt của hai đối thủ là Trung Quốc và Nga.⁷ Theo đánh giá của các chuyên gia, chiến lược tổng thể của chính quyền B. Obama chịu ảnh hưởng nhiều bởi các vấn đề đối nội, thể hiện qua việc “Tổng thống tập trung vào việc đảm bảo các di sản chính sách tự do ở quê nhà (nước Mỹ)”⁸.

Trước thực tế đó, ngày 06/02/2015, Tổng thống Mỹ B. Obama đã công bố Chiến lược an ninh quốc gia lần thứ hai làm định hướng cho chính sách đối ngoại của nước Mỹ trong hai năm cầm quyền còn lại của mình. Chiến lược an ninh quốc gia năm 2015 xác định nước Mỹ vẫn duy trì “vai trò lãnh đạo thế giới”, nhưng cũng thừa nhận sức mạnh và khả năng của nước Mỹ có hạn, do đó không thể một mình giải quyết được các thách thức an ninh toàn cầu trong tình hình thế giới phức tạp và khó dự đoán như hiện nay.⁹ Trên cơ sở đó, Mỹ vẫn sẽ tiếp tục theo đuổi “chủ nghĩa đa phương”, gắn kết và mở rộng các thể chế liên kết, kêu gọi trách nhiệm cao hơn của các đồng minh. Đặc biệt, chính quyền Tổng thống B. Obama chú trọng tăng cường phát triển quan hệ với các đối tác mới. Chiến lược an ninh quốc gia năm 2015 cũng thể hiện rõ cam kết của nước Mỹ trong việc tiếp tục lãnh đạo liên minh quốc tế trong cuộc chiến chống khủng bố toàn cầu, trong đó tập trung đánh bại lực lượng khủng bố dưới danh nghĩa Nhà nước

---

Special Issue, pp.77-82.

⁷ Xem Robert G. Kaufman (2016), *Dangerous Doctrine: How Obama's Grand Strategy Weakened America*, Lexington: University Press of Kentucky.

⁸ Colin Dueck (2015), *The Obama Doctrine: American grand strategy today*, Oxford: Oxford University Press, p. 2.

⁹ Xem toàn văn *The U.S. National Security Strategy*, Washington, DC: The White House, February 2015. <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2015.pdf?ver=TJJ2QfM0McCqLpNtKHtVQ%3d%3d>

Hồi giáo tự xưng (IS) ở Trung Đông (cụ thể ở Iraq và Syria).¹⁰ Bên cạnh đó, chính quyền Tổng thống B. Obama cũng tuyên bố tiếp tục cùng các đồng minh châu Âu gây sức ép với Nga trong vấn đề Ukraine. Chiến lược an ninh mới của Mỹ tiếp tục quá trình “xoay trục” (Tái cân bằng) sau châu Á thể hiện qua việc tiếp tục chuyển thêm nhiều nguồn lực kinh tế, quân sự và đẩy mạnh các hoạt động ngoại giao sang khu vực châu Á - Thái Bình Dương, trong đó nhấn mạnh tầm quan trọng của các hiệp định thương mại tự do, trong đó có Hiệp định đối tác xuyên Thái Bình Dương (TPP) với 11 đối tác châu Á và Hiệp định thương mại và đầu tư xuyên Đại Tây Dương (TIPP) với các nước châu Âu.¹¹ Nhìn chung, việc tạo ra một trật tự quốc tế dưới sự lãnh đạo của Mỹ là một ưu tiên quan trọng được đề cập trong Chiến lược an ninh quốc gia của Mỹ năm 2015, thể hiện rõ cách tiếp cận với Chủ nghĩa Hiện thực Tân cổ điển.¹²

3. CHIẾN LƯỢC AN NINH CỦA MỸ THỜI TỔNG THỐNG DONALD TRUMP (2017-2021)

Năm 2017, Donald Trump lên nắm quyền, ban hành Chiến lược An ninh Quốc gia mới với cam kết “nước Mỹ trên hết” (America First). Thông điệp thể hiện trong Chiến lược An ninh quốc gia mới nhấn mạnh đến “một nước Mỹ an toàn, thịnh vượng và tự do là một nước Mỹ mạnh mẽ, tự tin và ở vị trí dẫn đầu”¹³. Chiến lược mới xác định nước Mỹ đang đứng trước một thời kỳ cạnh tranh mạnh mẽ. Do đó, Mỹ cần phải nỗ lực xây dựng một mối quan hệ đối tác lớn với những cường quốc được xem là đối thủ của Mỹ cũng như những nước khác, dựa trên lập trường luôn giữ vững lợi ích quốc gia, bảo vệ vị thế lãnh đạo thế giới của nước Mỹ.¹⁴ So với các Chiến lược an ninh

---

¹⁰ Nathan J. Lucas, Kathleen J. McInnis (2016), *The 2015 National Security Strategy: Authorities, Changes, Issues for Congress*, Washington, DC: Congressional Research Service, April 5, 2016. <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R44023.pdf>

¹¹ Reeve T. Bull, Neysun A. Mahboubi, Richard B. Stewart and Jonathan B. Wiener (2015), “New approaches to international regulatory cooperation: The challenge of TTIP, TPP, and mega-regional trade agreements”, *Law and Contemporary Problems*, Vol. 78, No. 4, pp.1-29.

¹² Mohammad Jamshidi, Farnaz Noori (2017), “The United States National Security Strategy under Bush and Obama: Continuity and Change”, *Journal of World Sociopolitical Studies*, Vol. 1, No. 2, pp. 175-197.

¹³ *National Security Strategy of the United States of America*, Washington, DC: The White House, December 2017. <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2017.pdf?ver=CnFwURrw09pJ0q5EogFpwg%3d%3d>

¹⁴ Đinh Công Tuấn (2020), “Nhìn lại chiến lược an ninh quốc gia của Mỹ dưới thời Tổng thống Donald Trump”, *Tạp chí Châu Mỹ ngày nay*, số 10(271), tr.3-10.

quốc gia thời Tổng thống B. Obama, mục tiêu này được thể hiện mạnh và xuyên suốt hơn ở thời Tổng thống D. Trump.

Chiến lược An ninh quốc gia mới đã đề ra 4 trụ cột trong các chính sách quân sự và đối ngoại, bao gồm: Bảo vệ con người, lãnh thổ và cuộc sống của người dân Mỹ; Thúc đẩy sự thịnh vượng của nước Mỹ; Giữ vững hòa bình bằng sức mạnh; Nâng cao tầm ảnh hưởng của nước Mỹ. Đặc biệt, chính quyền Tổng thống Trump đã chỉ ra ba loại đối thủ đang đe dọa đến an ninh Mỹ, trong đó hai nước Trung Quốc và Nga được xác định là đối thủ ở cấp toàn cầu, mà phía Mỹ gọi tên là “các cường quốc đối thủ”, “các nước đối địch”, “các cường quốc xét lại”... Tiếp theo đó là Iran và Triều Tiên, được Chính phủ Mỹ xác định là các đối thủ tầm khu vực. Và ở cấp độ quốc gia, Mỹ xem các tổ chức khủng bố cực đoan quốc tế, tội phạm xuyên quốc gia đang tích cực tìm cách gây hại cho nước Mỹ và nhân loại, là đối thủ cấp quốc gia.¹⁵ Để đối phó với các loại đối thủ trên, nước Mỹ cần tập trung củng cố sức mạnh quốc gia, trước mắt, cần phải “đổi mới năng lực”, trong đó tập trung vào nâng cao năng lực quốc phòng của nước Mỹ, vào khả năng chiến đấu của quân đội Mỹ trong bối cảnh chiến tranh mới. Chiến lược An ninh mới cũng đề cập tới kế hoạch cải thiện tình trạng mất cân bằng thương mại cùng một số vấn đề kinh tế khác đang đe dọa tới nền an ninh quốc gia, trong đó đặc biệt nhấn mạnh vai trò của an ninh kinh tế, xem đây là một vấn đề thuộc về phạm trù an ninh quốc gia.¹⁶ Ở nội dung này, chính quyền Tổng thống D. Trump chủ trương hành động cứng rắn nhằm chống lại những hành vi thương mại bất bình đẳng và vi phạm sở hữu trí tuệ. Trong đó, Tổng thống Trump chỉ rõ đối thủ lớn của nước Mỹ trong lĩnh vực này là Trung Quốc.¹⁷ Trong Chiến lược an ninh mới, Tổng thống D.Trump chú trọng nhiều đến khu vực Trung Đông và tận dụng cơ hội để thúc đẩy các lợi ích của mình tại khu vực chiến lược này.¹⁸

Một trong những điều chỉnh chiến lược đáng chú ý nhất thời kỳ cầm quyền của Tổng thống D. Trump là việc ban hành chiến lược “Ấn Độ -Thái Bình Dương: Tự do và Rộng mở” (FOIP - Free and Open Indo-Pacific Strategy). Tháng 11/2017, tại Hội nghị

---

¹⁵ *National Security Strategy of the United States of America*, Washington, DC: The White House, December 2017. <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2017.pdf?ver=CnFwURrw09pJ0q5EogFpwg%3d%3d>

¹⁶ Peter Navarro (2018), *Why Economic Security Is National Security*, Washington, DC: The White House, December 10, 2018. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/articles/economic-security-national-security/>

¹⁷ Phạm Ngọc Anh – Trần Văn Dũng (chủ biên) (2020), *Chiến tranh thương mại Mỹ - Trung và an ninh quốc gia trong tình hình mới*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, tr.29.

¹⁸ Allen L. Keiswetter (2018), *Trump's national security strategy: implications for the Middle East*, Washington, DC: The Middle East Institute.

Thượng đỉnh APEC 25 (Đà Nẵng - Việt Nam), Tổng thống Mỹ D.Trump đã đưa ra tầm nhìn của Mỹ về một chiến lược “Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương: Tự do và rộng mở” (FOIP), với mong muốn xây dựng một khu vực mà trong đó tất cả các quốc gia đều độc lập, hùng mạnh và thịnh vượng. Động thái này định hình một cam kết của Mỹ đối với khu vực rộng lớn kết hợp hai đại dương: Ấn Độ Dương và Thái Bình Dương. Tầm nhìn về một FOIP được xây dựng dựa trên những nguyên tắc cơ bản của quan hệ quốc tế và ba trụ cột chính, bao gồm: Cam kết an ninh và chiến lược; tầm nhìn kinh tế; quản trị.¹⁹ Tuy nhiên, chiến lược FOIP của chính quyền Tổng thống D. Trump được cho là hướng tới đối thủ quan trọng nhất của Mỹ, đó là Trung Quốc. Dưới thời Tổng thống B. Obama, Mỹ dường như không đủ sức ngăn chặn sự trỗi dậy của Trung Quốc, thậm chí để Trung Quốc lấn át ở nhiều khu vực trọng điểm. Đặc biệt, sự mở rộng ảnh hưởng của Trung Quốc trong thế cạnh tranh với Mỹ thể hiện rõ ở Nam Á - Ấn Độ Dương và Biển Đông - Đông Nam Á²⁰ - Thái Bình Dương thông qua việc triển khai “Sáng kiến Vành đai và Con đường” (BRI - Belt and Road Initiative, 一帶一路). Trong chiến lược FOIP, chính quyền Tổng thống D. Trump chủ trương xây dựng và phát triển nhóm Bộ tứ gồm: Mỹ, Ấn Độ, Nhật Bản và Australia²¹, mục tiêu hướng đến kiềm chế Trung Quốc ở không gian chiến lược rộng lớn, từ Ấn Độ Dương sang Thái Bình Dương. Trong Bộ tứ, Mỹ đề cao vai trò của Ấn Độ là đối tác quốc phòng chính của Mỹ, hỗ trợ các mối quan hệ đang phát triển của Ấn Độ trong toàn khu vực. Đưa ra chính sách tập hợp lực lượng mới, trong đó coi ASEAN và APEC là những cốt lõi của khu vực Ấn Độ - Thái Bình Dương, là nền tảng để thúc đẩy một trật tự khu vực dựa trên tự do. Với chiến lược này, Mỹ hy vọng sẽ cùng với các đồng minh, đối tác sẽ kiềm chế được Trung Quốc trong khu vực.

Trên thực tế, chiến lược FOIP là một điều chỉnh quan trọng thời Tổng thống D. Trump trong bối cảnh cuộc cạnh tranh chiến lược với Trung Quốc ngày càng rõ nét.

---

¹⁹ Xem thêm U.S. Department of State (2019), *A Free and open Indo-Pacific: Advancing a Shared Vision*, Washington, D.C.: Department of State, November 4, 2019. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/11/Free-and-Open-Indo-Pacific-4Nov2019.pdf>

²⁰ Theo kết quả của cuộc khảo sát năm 2020 do Viện Nghiên cứu Đông Nam Á (ISEAS-Yusof Ishak Institute) tiến hành, Trung Quốc đã vượt trên Mỹ để trở thành nước tham gia chính trị và chiến lược có ảnh hưởng nhất ở khu vực Đông Nam Á (China and the US in South-east Asian eyes”, *The Straits Times*, February 8, 2020, <https://www.straitstimes.com/opinion/china-and-the-us-in-south-east-asian-eyes> [truy cập ngày 13/8/2020]; Choi Shing Kwok (2020), “Southeast Asia’s Hopes and Fears about China”, *Perspective*, 2020 No. 12, https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2020/02/ISEAS_Perspective_2020_12.pdf)

²¹ Bộ tứ còn được gọi bằng nhiều tên gọi: Tứ giác Dân chủ, Tứ giác Kim cương... (Xem David Arase (2019), “Free and Open Indo-Pacific Strategy Outlook”, *ISEAS*, No. 12, pp. 1-26).

Chính quyền Tổng thống D. Trump nói rõ Trung Quốc cùng với Nga²² đang phối hợp để hình thành một thế giới phi phương Tây, chống lại các giá trị và lợi ích Mỹ. Trong đó, Trung Quốc tìm cách thay thế Mỹ ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, nối dài cánh tay của mô hình kinh tế nhà nước và thay đổi trật tự khu vực theo ý đồ của mình.²³ Có thể thấy, trọng tâm chiến lược chính của chính quyền D. Trump là đối phó với một Trung Quốc đang trỗi dậy, được cho là có thể gây ra mối đe dọa lớn nhất đối với các lợi ích chiến lược lâu dài của Mỹ, như Harris Harris Jr. đã cảnh báo trong giải trình tại Quốc hội Mỹ trong năm 2018: “sự phát triển kinh tế chưa từng có trong lịch sử của Trung Quốc đã tạo điều kiện cho một nền quân sự ấn tượng có thể sớm thách thức Mỹ trên hầu hết các lĩnh vực”²⁴. Do đó, Chiến lược An ninh Quốc gia 2017 và Chính sách quốc phòng của Mỹ năm 2019 tập trung chủ yếu vào Trung Quốc như là điểm nhấn chính trong “cuộc cạnh tranh chiến lược” được thể hiện rõ²⁵. Như vậy, dưới thời Tổng thống D. Trump, cuộc đối đầu phát triển thành cạnh tranh chiến lược với Trung Quốc diễn ra ác liệt, tác động trực tiếp đến các khu vực và thế giới.

4. CHIẾN LƯỢC AN NINH CỦA MỸ THỜI TỔNG THỐNG JOE BIDEN (2021 - NAY)

Đầu năm 2021, Joe Biden trở thành Tổng thống Mỹ sau khi giành chiến thắng trước ứng viên Tổng thống D. Trump trong kỳ bầu cử cuối năm 2020. Trong bối cảnh đối mặt với nhiều khó khăn cả trong và ngoài nước, chính quyền Tổng thống J. Biden sớm công bố Tài liệu định hướng chiến lược tạm thời vào tháng 3/2021 định hình những nội dung chính trong chính sách đối ngoại của Mỹ²⁶. Mục tiêu cơ bản của chính sách đối ngoại của chính quyền J. Biden là tăng cường hiện diện ngoại giao, thúc đẩy can dự đa phương, vai trò của Mỹ, huy động sức mạnh tập thể từ hệ thống đồng minh,

---

²² Đối với Nga, Mỹ chỉ rõ ý đồ khôi phục vị trí siêu cường, mục đích làm suy yếu ảnh hưởng của Mỹ trên thế giới và chia rẽ Mỹ với các đồng minh như EU, NATO... Hiện Nga đang đầu tư cho năng lực quân sự mới, có khả năng tiến hành các chiến dịch quân sự gây bất ổn khu vực Á - Âu, qua đó đe dọa trực tiếp an ninh và lợi ích của Mỹ. Do đó, Mỹ tích cực nâng cao năng lực quân sự, chuẩn bị cho sự cạnh tranh với Nga nhằm đối phó với các thách thức về an ninh, đồng thời bảo vệ lợi ích Mỹ.

²³ Đinh Công Tuấn (2020), “Nhìn lại chiến lược an ninh quốc gia của Mỹ dưới thời Tổng thống Donald Trump”, Tạp chí *Châu Mỹ ngày nay*, số 10(271), tr.3-10.

²⁴ Michael T. Klare (2019), “The U.S. Military Is Preparing for a New War”, *The Nation*, 5 June 2019. <https://www.thenation.com/article/archive/us-military-is-preparing-for-new-wars-china-russia/>

²⁵ U.S. Department of Defense (2019), “Indo-Pacific Strategy Report”, June 1 2019, p. 8

²⁶ *Interim National Security Strategic Guidance*, Washington, DC: The White House, March 2021. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/NSC-1v2.pdf>

đối tác, với phương châm “đưa nước Mỹ trở lại”. Đáng chú ý, chính quyền J. Biden tái lập lại cách tiếp cận theo chủ nghĩa đa phương thời cầm quyền của Tổng thống B. Obama, củng cố hệ thống đồng minh truyền thống và mở rộng cam kết, can dự với các đối tác mới chủ yếu ở khu vực châu Á – Thái Bình Dương. Chính quyền Tổng thống J. Biden thay đổi cách tiếp cận trong cuộc chiến chống khủng bố toàn cầu của Mỹ thể hiện rõ qua việc rút quân đội ra khỏi Afghanistan (8/2021), điều chỉnh các hướng đối phó với các nhóm khủng bố ở Trung Đông...

Dưới thời J. Biden, Mỹ vẫn xác định Trung Quốc và Nga là các đối thủ cạnh tranh chiến lược với Mỹ. Tháng 11/2021, Chính phủ Mỹ công bố Bản báo cáo đánh giá bố trí quân sự của Mỹ, khẳng định khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương là ưu tiên hàng đầu và “sẽ ngăn chặn các hành động gây hấn của Trung Quốc”²⁷. Tháng 12/2021, Tổng thống J. Biden ban hành Đạo luật Ngân sách quốc phòng năm tài khóa 2022 với tổng trị giá 770 tỷ USD, trong đó ưu tiên xử lý những thách thức đến từ hai đối thủ chiến lược là Trung Quốc và Nga. Mặc dù xác định cạnh tranh với Trung Quốc tiếp tục là ưu tiên hàng đầu trong chính sách đối ngoại của Mỹ, song chính quyền Tổng thống Biden vẫn duy trì các kênh đối thoại cấp cao, thể hiện cách ứng xử vừa rắn đê, vừa tránh một cuộc đối đầu, xung đột với Trung Quốc. Chính phủ Mỹ công khai khẳng định không tham gia một cuộc “Chiến tranh lạnh mới”, đề ra chủ trương “cạnh tranh có trách nhiệm”, định hình khuôn khổ quản lý, xử lý quan ngại trên những vấn đề vướng mắc. Cũng giống Trung Quốc, chính quyền J. Biden cũng cố gắng tăng phần đối thoại, hợp tác và hướng đến tránh một cuộc xung đột trực tiếp với Nga. Tuy vậy, từ khi Nga mở “chiến dịch quân sự đặc biệt” tại Ukraine (24/02/2022), Mỹ cùng các đồng minh phương Tây tiến hành “cuộc chiến” trừng phạt, cấm vận Nga “chưa từng có” trong lịch sử.

Khác với người tiền nhiệm, chính quyền Tổng thống J. Biden quyết định giảm can dự tại khu vực Trung Đông và coi Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương là khu vực ưu tiên hàng đầu trong chiến lược toàn cầu của nước này. Tháng 02/2022, chính quyền Tổng thống J. Biden chính thức công bố Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương trên cơ sở kế thừa nhiều thành tố trong Chiến lược “Ấn Độ - Thái Bình Dương: Tự do và rộng mở” của chính quyền D. Trump, trong đó nước Mỹ tập trung mục tiêu khôi phục vai trò lãnh đạo và xử lý các thách thức đến từ Trung Quốc (mục tiêu chính), song điều chỉnh cách tiếp cận và ưu tiên theo hướng linh hoạt, toàn diện hơn với các

---

²⁷ U.S. Department of Defense (2021), *Immediate release DoD Concludes 2021 Global Posture Review*, 29 November 2021. <https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/2855801/dod-concludes-2021-global-posture-review/>

đối tác chính, chú trọng củng cố quan hệ với đồng minh, đối tác và quan tâm hơn về quan điểm, lợi ích của các nước.²⁸

Đáng chú ý, ngày 12/10/2022, chính quyền Tổng thống J. Biden công bố Chiến lược An ninh quốc gia mới. Về cơ bản, bản chiến lược an ninh mới được xây dựng dựa trên bản Tài liệu định hướng chiến lược tạm thời hồi tháng 3/2021 và các văn bản chính sách trước, với một số điều chỉnh để phù hợp tình hình hiện nay. Điểm đáng chú ý trong Chiến lược An ninh quốc gia của chính quyền J. Biden là sự trở lại của “Cạnh tranh nước lớn” trong bối cảnh cuộc chiến do Nga tiến hành ở Ukraine vẫn đang rất nóng. Hai đối thủ chiến lược ở tầm thế giới đối với Mỹ vẫn là Trung Quốc và Nga. Trong đó, Mỹ vẫn coi Nga là bài toán “cần giải quyết” trước mắt, trong khi Trung Quốc được nhìn nhận như là đối thủ dài hạn.

Thực tế, Mỹ coi Trung Quốc là đối thủ số một, là “thách thức địa chính trị” lớn nhất của Mỹ hiện nay. Chiến lược An ninh Quốc gia mới của chính quyền Tổng thống J. Biden nhấn mạnh: “Trung Quốc là đối thủ cạnh tranh duy nhất có ý định định hình lại trật tự quốc tế cũng như sức mạnh kinh tế, ngoại giao, quân sự và kỹ thuật để thực hiện điều đó”²⁹. Trong bối cảnh đó, chính quyền Tổng thống J. Biden sẽ “ưu tiên bảo đảm duy trì lợi thế cạnh tranh” trước Trung Quốc. Trong khi đó, chính quyền Tổng thống J. Biden xác định nước Nga hiện tại đang trở thành “mối nguy hiểm trực diện và liên tục” đối với hòa bình và ổn định toàn cầu hiện nay. Do đó, Mỹ sẽ tiếp tục cùng các đồng minh phương Tây ủng hộ và viện trợ cho Ukraine trong cuộc chiến chống “chiến tranh xâm lược” của Nga; đồng thời ngăn chặn Nga sử dụng vũ khí hạt nhân trong cuộc chiến ở Ukraine. Để ngăn chặn hai đối thủ quan trọng này, Mỹ phải duy trì được cán cân sức mạnh trong cả hai khu vực Ấn Độ Dương và Thái Bình Dương, trong đó chú trọng xây dựng và duy trì đồng thời các liên minh với cả châu Á và châu Âu. Mỹ khó có thể tự mình cân bằng với cả Trung Quốc và Nga nên chính quyền Tổng thống J. Biden sẽ đưa ra nhiều yêu cầu hơn nữa đối với các đồng minh và đối tác mới. Trong bối cảnh “Cạnh tranh nước lớn đã trở lại”, chính quyền J. Biden dự kiến sẽ triển khai chính sách ba trụ cột gồm “đầu tư vào nền tảng của sức mạnh trong nước – khả năng cạnh tranh, sáng tạo và nền dân chủ”, “phối hợp với mạng lưới đồng minh và đối tác”

---

²⁸ Nguyễn Thị Quỳnh Trang (2022), “Nhìn lại chính sách đối ngoại của chính quyền Tổng thống Mỹ Giô Bai-đơn thời gian qua”, Tạp chí *Cộng sản* (bản điện tử), ngày 06/6/2022. https://www.tapchicongsan.org.vn/web/guest/tin-binh-luan/-/asset_publisher/DLIYi5AjyFzY/content/nhin-lai-chinh-sach-doi-ngoai-cua-chinh-quyen-tong-thong-my-gio-bai-don-thoi-gian-qua

²⁹ Xem *National Security Strategy*, Washington, DC: The White House, 12 October 2022. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>

và “cạnh tranh thích đáng với Trung Quốc để bảo vệ lợi ích và xây dựng tầm nhìn về tương lai chung”³⁰.

Một lần nữa, cách tiếp cận “đa phương” được chính quyền Tổng thống J. Biden sử dụng với mục tiêu đưa nước Mỹ trở lại vị trí lãnh đạo thế giới, tuy nhiên nước Mỹ sẽ nỗ lực tránh xung đột hay rơi vào cục diện Chiến tranh Lạnh kiểu mới (chủ yếu với Trung Quốc). Trong chiến lược mới, chính quyền Tổng thống J. Biden chú trọng quan hệ thân thiện với tổ chức Liên hợp quốc và các tổ chức quốc tế, các diễn đàn đa phương khác, đồng thời phản ánh ưu tiên giải quyết các thách thức an ninh phi truyền thống, trong đó nhấn mạnh đến vấn đề biến đổi khí hậu. Trong nhận thức của Tổng thống J. Biden, Trung Đông không đóng vai trò quá quan trọng như người tiền nhiệm nhưng các vấn đề ở khu vực này vẫn chiếm vị trí quan trọng nhất định trong Chiến lược an ninh mới. Cụ thể, chính quyền J. Biden sẽ tích cực can dự với Iran, tìm kiếm giải pháp hai nhà nước trong vấn đề Israel - Palestine... Tuy nhiên, bản Chiến lược An ninh Quốc gia của chính quyền Tổng thống J. Biden vẫn chú trọng khá nhiều vào các vấn đề đối nội và xem đây là cơ sở, là nền tảng cho các hoạt động đối ngoại như Cố vấn An ninh quốc gia Mỹ Jake Sullivan đã nhận định về chính sách thời J. Biden: “chính sách đối ngoại là chính sách đối nội và chính sách đối nội là chính sách đối ngoại”³¹.

5. TÁC ĐỘNG CỦA SỰ ĐIỀU CHỈNH CHIẾN LƯỢC CỦA MỸ ĐỐI VỚI THẾ GIỚI VÀ KHU VỰC CHÂU Á - THÁI BÌNH DƯƠNG

Có thể thấy, những điều chỉnh chiến lược an ninh quốc gia của Mỹ có tác động lớn đến sự vận động của thế giới và khu vực châu Á – Thái Bình Dương. Trong đó, cuộc “cạnh tranh chiến lược” giữa Mỹ và Trung Quốc đã hình thành rõ nét thông qua sự điều chỉnh chiến lược của Mỹ dưới thời cầm quyền của Tổng thống D. Trump. Ngược lại, Trung Quốc cũng xác định Mỹ là nước lớn duy nhất, và là đối thủ lớn của Trung Quốc trong con đường thực hiện “Giấc mơ Trung Hoa” vĩ đại của mình. Những xung đột biểu hiện thông qua cuộc chiến thương mại, cạnh tranh ở lĩnh vực công nghệ cao, cạnh tranh ảnh hưởng ở các khu vực trọng điểm trong thời gian qua cho thấy quan hệ Mỹ - Trung dường như đã rơi vào vòng xoáy cạnh tranh chiến lược không thể đảo ngược. Thực tế, các xung đột giữa hai quốc gia ngày càng tăng cao, đặc biệt liên

---

³⁰ Xem *National Security Strategy*, Washington, DC: The White House, 12 October 2022. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>

³¹ “Passing the Baton 2021: Securing America’s Future Together”, Event by the United States Institute of Peace, January 29, 2021. <https://www.usip.org/sites/default/files/Passing-the-Baton-2021-Transcript-FINAL.pdf>

quan đến yếu tố quyền lực, giới phân tích cảnh báo Mỹ và Trung Quốc có thể bị cuốn vào “Bẫy Thucydides”³², qua đó có thể khởi đầu một cuộc Chiến tranh lạnh mới - cuộc “Chiến tranh Lạnh phiên bản 2.0” trở thành khái niệm ngày càng phổ biến khi nhắc tới sự đối đầu giữa hai nước. Do đó, cuộc “cạnh tranh chiến lược” hiện tại giữa Mỹ và Trung Quốc có thể sẽ tạo nên những tác động và ý thức điều chỉnh bản thân không chỉ cho riêng Trung Quốc, mà cả chính Hoa Kỳ để cả hai không phải rơi vào Bẫy Thucydides.³³ Mặc dù về công khai, cả hai bên đều không muốn điều này xảy ra, nhưng trên thực tế, lo ngại xung đột quyền lực giữa Mỹ và Trung Quốc vẫn chi phối đến nhiều nước trên thế giới. Đến hết năm 2020, bước sang năm 2021, cục diện thế giới trong thập niên thứ ba của thế kỷ XXI dường như sẽ vận động theo sự vận động của mối quan hệ cạnh tranh chiến lược Mỹ - Trung.

Tuy nhiên, bên cạnh một số nội dung cạnh tranh chiến lược khá tương đồng với cuộc Chiến tranh lạnh trong thế kỷ XX, giữa Mỹ - Trung hiện nay trong kỷ nguyên Toàn cầu hóa của thế kỷ XXI sẽ không diễn ra theo kiểu “một mất, một còn” của trật tự lưỡng cực định hình bởi sự đối lập về “ý thức hệ”, mà sẽ diễn ra trong bối cảnh của một Trật tự thế giới đa cực. Trong bối cảnh ấy, cạnh tranh chiến lược Mỹ - Trung vẫn sẽ là diễn biến chính chi phối sự vận động của thế giới, nhưng vẫn chịu sự tác động bởi những đan xen lợi ích phức tạp từ các nước lớn khác như Nga, Ấn Độ và một phần bởi trung tâm quyền lực EU (Liên minh châu Âu). Thậm chí, một số nhân tố nước lớn cũng có thể sẽ tham gia với quá trình định hình Trật tự thế giới mới, đặc biệt tác động trực tiếp vào cuộc “cạnh tranh chiến lược” giữa Mỹ và Trung Quốc. Nga là một trường hợp ví dụ điển hình.

Xét thực tế, sau Chiến tranh lạnh, Liên Xô không còn nữa, nhưng cạnh tranh Mỹ - Nga vẫn tồn tại nhưng một dạng “cạnh tranh nước lớn” ẩn chứa nhiều dấu ấn của lịch sử. Với chủ thuyết phát triển mang dấu ấn riêng, Nga vẫn là đối thủ chiến lược của Mỹ và phương Tây, đặc biệt dưới thời cầm quyền của Tổng thống Vladimir Putin. Trong bối cảnh Mỹ và các nước đồng minh phương Tây thông qua khối NATO tiến hành Đông tiến, xâm nhập vào “Không gian hậu Xô viết” của Nga, chính quyền V. Putin đã phản ứng mạnh mẽ, điều chỉnh chính sách đối đầu quyết liệt với Mỹ và các nước phương Tây. Việc công bố Chiến lược An ninh quốc gia của Nga năm 2021 và

---

³² “*Bẫy Thucydides*” (Thucydides Trap) là một khái niệm mang hàm nghĩa chiến tranh là xu hướng tự nhiên khi một trung tâm quyền lực mới nổi lên đe dọa thay thế trung tâm quyền lực cũ. “*Bẫy Thucydides*” mang tên nhà sử học Hy Lạp cổ đại Thucydides, người đã có những quan sát về cuộc chiến tranh giữa quyền lực mới trỗi dậy là thành bang Athens và quyền lực cũ đang thống trị là thành bang Sparta. Cuộc chiến tranh giành quyền lực giữa hai bên là một trong những nguyên nhân khiến nhà nước Hy Lạp cổ đại suy yếu và sụp đổ.

³³ Alan Greeley Misenheimer (2019), *Thucydides’ other “Traps”: The United States, China, and the Prospect of “inevitable” War*, Washington, D.C.: National Defense University Press. pp.31-41.

cuộc chiến nước này tiến hành ở Ukraine vào đầu năm 2022, một lần nữa cho thấy Nga đặt lợi ích của quốc gia, dân tộc mình lên trên hết.³⁴ Dù sức mạnh không còn như thời kỳ Liên Xô cũ, đặc biệt sức mạnh kinh tế cho thấy Nga không còn đủ sức duy trì vị thế siêu cường toàn cầu, nhưng kho vũ khí hạt nhân và sức mạnh quân sự của Nga, cùng chính sách ngoại giao quyết liệt và hiện diện ở nhiều điểm nóng toàn cầu vẫn giúp Điện Kremlin khẳng định vai trò, và xứng đáng là một cực của thế giới ngang hàng với Mỹ và Trung Quốc. Mặc dù vậy, nhìn tổng quan, lợi ích quốc gia của Nga dường như chỉ tập trung ở tầm khu vực hơn là toàn cầu, cụ thể là Không gian hậu Xô viết và châu Á - Thái Bình Dương, khác với tham vọng “lợi ích toàn cầu” như Trung Quốc. Do đó, Mỹ vẫn xác định Trung Quốc và Nga là hai đối thủ chiến lược nhưng Trung Quốc vẫn là đối thủ số một có khả năng cạnh tranh vị trí lãnh đạo thế giới của Mỹ, còn Nga chỉ là đối thủ nguy hiểm trước mắt.³⁵ Và dự báo, cạnh tranh Mỹ - Trung vẫn sẽ quyết định đến cục diện và sự vận động của thế giới trong tương lai.

Trong khi đó, những điều chỉnh chiến lược an ninh của Mỹ thể hiện sự tác động rõ hơn đối với khu vực châu Á – Thái Bình Dương. Mặc dù hiện tại, Mỹ vẫn chú trọng nhiều đến khu vực mở “Ấn Độ - Thái Bình Dương” nhưng lại quan tâm nhiều hơn đối với khu vực châu Á – Thái Bình Dương. Trong quá trình điều chỉnh chiến lược của Mỹ, khu vực châu Á – Thái Bình Dương vẫn có vị trí khá quan trọng. Do đó, chiến lược an ninh của Mỹ đối với khu vực châu Á – Thái Bình Dương vẫn thể hiện rõ nét đặc điểm “cạnh tranh nước lớn” với Trung Quốc, thậm chí còn rõ hơn thể hiện qua quá trình hợp tác và đấu tranh đan xen lẫn nhau trên các lĩnh vực, cạnh tranh ảnh hưởng, tập hợp lực lượng hướng đến nắm quyền chi phối đối với khu vực. Có thể thấy rõ qua “Sáng kiến Vành đai, con đường” (BRI) của Trung Quốc nhằm từng bước bình định khu vực ngoại vi, xây dựng và mở rộng lực lượng trong thế đối đầu với Mỹ; Mỹ với Đại chiến lược (grand strategy) và chiến lược “Cân bằng bên ngoài” (offshore balancing) thời Obama³⁶ và chiến lược Ấn Độ - Thái Bình Dương: Tự do và Mở rộng” từ D. Trump đến J. Biden.

---

³⁴ Nhân ngày Quốc kỳ được tổ chức vào ngày 22/8/2022 tại Nga, Tổng thống Vladimir Putin đã khẳng định rõ: “Nga là một cường quốc độc lập, hùng mạnh trên thế giới. Trên trường quốc tế chúng tôi kiên quyết chỉ theo đuổi những chính sách đáp ứng lợi ích cốt lõi của Tổ quốc”. Xem Sputnik (2022), “Putin: Russia to Pursue Only Those Policies That Meet Its Vital Interests”, *Global Times*, August 23, 2022. <https://www.globaltimes.cn/page/202208/1273647.shtml>

³⁵ James Dobbins, Howard J. Shatz, and Ali Wyne (2018), “Russia Is a Rogue, Not a Peer; China Is a Peer, Not a Rogue: Different Challenges, Different Responses”, *RAND Perspective*, October 2018. <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1096683.pdf>

³⁶ John J. Mearsheimer and Stephen M. Walt (2016), “The Case for Offshore Balancing: A Superior U.S. Grand Strategy”, *Foreign Affairs*, Vol. 95, No. 4, pp.70-83.

Trung Quốc thời kỳ cầm quyền của ông Tập Cận Bình xem Đông Nam Á nói riêng và châu Á – Thái Bình Dương là điểm khởi đầu để triển khai “Sáng kiến Vành đai và Con đường” (BRI) - một hình thức tập hợp lực lượng quan trọng nhằm tạo thực lực mới cho Trung Quốc³⁷. “Sáng kiến Vành đai và Con đường” do Chủ tịch nước Trung Quốc Tập Cận Bình đề xướng, được coi là một kế hoạch dài hơi để ứng phó với chiến lược “xoay trục” của Mỹ dưới thời Tổng thống Barack Obama, và sau đó được đẩy mạnh để đối trọng với “Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương: Tự do và Rộng mở” dưới thời Tổng thống Donald Trump. Thông qua BRI, Trung Quốc tăng cường các hoạt động tiếp cận ngoại giao, giao lưu văn hóa và tạo ảnh hưởng trong toàn khu vực. Để cạnh tranh với Sáng kiến BRI của Trung Quốc, Tổng thống Donald Trump sau khi lên nắm quyền đã điều chỉnh Chiến lược “xoay trục” tới châu Á - Thái Bình Dương của người tiền nhiệm Tổng thống B. Obama thành “Chiến lược Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương: Tự do và rộng mở” (FOIP - Free and Open Indo-Pacific Strategy) lấy Đông Nam Á làm tâm điểm kết nối hai đại dương, cũng như nơi tập hợp lực lượng để kiềm chế Trung Quốc.³⁸ Với việc công bố về không gian chiến lược mới là “Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương” thay cho “châu Á - Thái Bình Dương”, chính quyền của Tổng thống Mỹ D. Trump đã điều chỉnh mạnh chính sách đối ngoại của Mỹ đối với châu Á – Thái Bình Dương theo hướng “cân bằng cứng” với Trung Quốc, thay cho chủ trương “cân bằng mềm” thời Tổng thống B. Obama. Với việc mở rộng không gian đối đầu với Trung Quốc từ Thái Bình Dương sang Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, trong đó vẫn nhấn mạnh đến tầm quan trọng của khu vực châu Á – Thái Bình Dương, các đời chính quyền Mỹ thể hiện cam kết mới về sự hiện diện của Mỹ - cả trên bình diện

---

³⁷ “Sáng kiến Vành đai và Con đường” (BRI) đã tạo ra sự quan tâm đối với nhiều nước, khu vực và tổ chức quốc tế, từng bước mở rộng mạng lưới đối tác, hình thành rõ nét một chiến lược mang tầm toàn cầu của Trung Quốc. Từ khi được công bố vào năm 2013 đến nay, mặc dù triển khai trong thời gian ngắn, sáng kiến Vành đai và Con đường (BRI) đã nhanh chóng được đưa vào Điều lệ Đảng của Trung Quốc (Đại hội 19 Đảng Cộng sản Trung Quốc), trở thành chiến lược đối ngoại quan trọng của Trung Quốc. Cho đến hết năm 2019, Trung Quốc đã ký tổng cộng 174 văn kiện hợp tác BRI với 126 quốc gia (Jamaica là quốc gia mới nhất ký kết) và 29 tổ chức quốc tế. Ưu tiên của Trung Quốc là các nước láng giềng và các quốc gia dọc tuyến BRI (6 trục hành lang kinh tế và con đường tơ lụa trên biển). Gần đây, BRI đã mở rộng phạm vi ra các khu vực xa hơn, hướng tới châu Phi, Mỹ Latin, Nam Thái Bình Dương v.v... Châu Phi hiện là lục địa có số lượng đối tác tham gia nhiều nhất trong BRI (37 nước) so với châu Á (36 nước). Xem Lê Tuấn Thanh (2019), “5 năm nhìn lại Sáng kiến Vành đai và Con đường, thách thức và triển vọng”, chuyên san *Thế giới và Việt Nam*, ngày 25/04/2019, <https://baoquocte.vn/5-nam-nhin-lai-sang-kien-vanh-dai-va-con-duong-thach-thuc-va-trien-vong-92716.html> [truy cập ngày 15/10/2020].

³⁸ Xem Lindsey Ford (2020), *The Trump administration and the ‘Free and Open Indo-Pacific’*, Brookings, https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2020/05/fp_20200505_free_open_indo_pacific.pdf; William Choong (2019), “The Return of the Indo-Pacific Strategy: An Assessment”, *Australian Journal of International Affairs*, Vol.73, No.5, pp.415-430.

ngoại giao và quân sự ở khu vực, đồng thời chú trọng đẩy mạnh quan hệ với các đồng minh và đối tác mới ở khu vực châu Á – Thái Bình Dương, rộng hơn là Ấn Độ - Thái Bình Dương.

6. THAY LỜI KẾT

Nhìn chung, cục diện “cạnh tranh chiến lược nước lớn” sẽ là đặc điểm chính bởi tác động từ sự điều chỉnh chiến lược của các nước lớn, cụ thể là Mỹ, được thể hiện rõ nét ở cả cấp độ thế giới và khu vực châu Á – Thái Bình Dương. Ở khu vực châu Á – Thái Bình Dương cuộc “cạnh tranh nước lớn” sẽ diễn ra hết sức phức tạp và tác động mạnh đến các quốc gia trong khu vực chủ yếu thể hiện ở vai trò và ảnh hưởng của hai nước có nền kinh tế lớn nhất của thế giới: Mỹ và Trung Quốc. Về tổng thể, động lực trong cạnh tranh giữa Mỹ - Trung, sẽ mang tới cả cơ hội và thách thức cho các quốc gia ở trong khu vực châu Á – Thái Bình Dương. Trong bối cảnh hiện tại, tính cạnh tranh với những xung đột, đối đầu ở những điểm nóng (như Biển Đông) tăng cao, cộng với quá trình cạnh tranh ảnh hưởng của nước lớn (như Tiểu vùng sông Mekong) sẽ dẫn đến sự mất cân bằng giữa Mỹ với cặp quan hệ Trung - Nga và có thể đẩy cạnh tranh chiến lược thành cuộc chiến “ý thức hệ” theo góc độ lợi ích chiến lược.

Trong bối cảnh đó, các quốc gia trong khu vực sẽ chịu tác động trực tiếp, và khi căng thẳng, đối đầu giữa các nước lớn, mà cụ thể là cặp quan hệ Mỹ - Trung, các quốc gia trong khu vực sẽ khó có thể giữ vững sự “độc lập, tự chủ” và khả năng cao sẽ buộc phải chọn phe. Và như vậy, kịch bản về một cuộc Chiến tranh lạnh sẽ được tái diễn ở khu vực châu Á – Thái Bình Dương có khả năng thành hiện thực. Tuy nhiên, giống ở cấp độ thế giới, cuộc Chiến tranh lạnh nếu xảy ra sẽ có đặc điểm và hình thức rất khác với cuộc Chiến tranh lạnh đã diễn ra trong nửa sau thế kỷ XX mà châu Á – Thái Bình Dương cũng từng là một điểm nóng quan trọng. Xét về bản chất, dù mỗi nước có lợi ích riêng biệt, nhưng tất cả vẫn xem việc duy trì hòa bình là ưu tiên an ninh quốc gia, đặc biệt là trách nhiệm của các nước lớn, do đó, các quốc gia trong khu vực đều mong muốn các nước lớn có cách ứng xử (cả ở trường hợp cạnh tranh) phù hợp với lợi ích của khu vực. Trong đó, các nước trong khu vực mong muốn các nước lớn cần tôn trọng các cơ chế khu vực như ASEAN, coi các quốc gia trong khu vực là những đối tác thực sự có chung lợi ích, và cùng nỗ lực kiến tạo cho hòa bình, an ninh và thịnh vượng của khu vực. Các nước lớn có thể kiềm chế cạnh tranh, đối đầu nhau trong khi chấp nhận lợi ích hợp pháp của các nước khác, tranh giành ảnh hưởng nhưng tạo điều kiện cho

hợp tác vì lợi ích chung cho cả khu vực, khi đó cạnh tranh giữa các cường quốc sẽ là điều được các nước trong khu vực đón nhận.³⁹

Với vị thế địa chính trị cực kỳ quan trọng, Việt Nam hiện là một trong những tâm điểm trong cạnh tranh chiến lược Mỹ - Trung. Tuy nhiên, cần nhận thức rõ rằng, dù còn đó những vấn đề cần tiếp tục theo dõi, đánh giá để tránh bất ngờ về chiến lược, nhưng với bề dày lịch sử đã được tạo dựng trong quá khứ, và không có mâu thuẫn về lợi ích chiến lược, cũng như có quan điểm tương đồng trên nhiều vấn đề quốc tế khác, do đó thực hiện chủ trương “đa phương hóa, đa dạng hóa” quan hệ quốc tế, trong đó tăng cường quan hệ với Mỹ, đồng thời giữ vững quan hệ hữu nghị với Trung Quốc là bước đi thích hợp, tạo thế cho Việt Nam cân bằng quan hệ với các nước lớn khác nhằm giữ vững độc lập chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc. Ngoài việc tranh thủ sự ủng hộ từ các nước lớn, Việt Nam cũng cần đẩy mạnh “ngoại giao đa phương”, tăng cường hình ảnh, vị thế và tiếng nói trên các diễn đàn quốc tế, quốc phòng, an ninh là lĩnh vực mà Việt Nam có lợi thế để hợp tác chặt chẽ hơn nữa với các nước lớn, vừa tránh trở thành “bàn cờ” chính trị của nước lớn, vừa có thể tận dụng cơ hội hợp tác với các nước để phục vụ cho công cuộc phát triển và hội nhập quốc tế của đất nước trong thời gian tới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Phạm Ngọc Anh – Trần Văn Dũng (chủ biên) (2020), *Chiến tranh thương mại Mỹ - Trung và an ninh quốc gia trong tình hình mới*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật.
- [2]. Reeve T. Bull, Neysun A. Mahboubi, Richard B. Stewart and Jonathan B. Wiener (2015), “New approaches to international regulatory cooperation: The challenge of TTIP, TPP, and mega-regional trade agreements”, *Law and Contemporary Problems*, Vol. 78, No. 4
- [3]. Mỹ Châu (2022), “Chiến lược xoay trục sang Châu Á - Thái Bình Dương của Mỹ – kết quả và triển vọng”, Tạp chí *Quốc phòng toàn dân*, ngày 22/02/2022. <http://tapchiquptd.vn/vi/quoc-phong-quan-su-nuoc-ngoai/chien-luoc-xoay-truc-sang-chau-a-thai-binh-duong-cua-my-%E2%80%93-ket-qua-va-trien-vong/18355.html>
- [4]. "China and the US in South-east Asian eyes", *The Straits Times*, February 8, 2020, <https://www.straitstimes.com/opinion/china-and-the-us-in-south-east-asian-eyes> [truy cập ngày 13/8/2020]; Choi Shing Kwok (2020), “Southeast Asia’s Hopes and Fears about China”, *Perspective*, 2020 No. 12, https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2020/02/ISEAS_Perspective_2020_12.pdf
- [5]. Janine Davidson (2014), “The U.S. 'Pivot to Asia'”, *American Journal of Chinese Studies*, Vol. 21, Special Issue.

---

³⁹ Vu Le Thai Hoang and Huy Nguyen (2021), "The Modern China-Russia-US Triangle: Why we can't expect a stable "two vs one" dynamic this time around", *The Diplomat*, June 04, 2021. <https://thediplomat.com/2021/06/the-modern-china-russia-us-triangle/>

- [6]. Colin Dueck (2015), *The Obama Doctrine: American grand strategy today*, Oxford: Oxford University Press.
- [7]. James Dobbins, Howard J. Shatz, and Ali Wyne (2018), "Russia Is a Rogue, Not a Peer; China Is a Peer, Not a Rogue: Different Challenges, Different Responses", *RAND Perspective*, October 2018. <https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/AD1096683.pdf>
- [8]. Lindsey Ford (2020), The Trump administration and the 'Free and Open Indo-Pacific', Brookings, https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2020/05/fp_20200505_free_open_indo_pacific.pdf; William Choong (2019), "The Return of the Indo-Pacific Strategy: An Assessment", *Australian Journal of International Affairs*, Vol.73, No.5.
- [9]. Leslie H. Gelb (2012), "The Elusive Obama Doctrine", *The National Interest*, No. 121.
- [10]. Vu Le Thai Hoang and Huy Nguyen (2021), "The Modern China-Russia-US Triangle: Why we can't expect a stable "two vs one" dynamic this time around", *The Diplomat*, June 04, 2021. <https://thediplomat.com/2021/06/the-modern-china-russia-us-triangle/>
- [11]. *Interim National Security Strategic Guidance*, Washington, DC: The White House, March 2021. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/NSC-1v2.pdf>
- [12]. Mohammad Jamshidi, Farnaz Noori (2017), "The United States National Security Strategy under Bush and Obama: Continuity and Change", *Journal of World Sociopolitical Studies*, Vol. 1, No. 2.
- [13]. Robert G. Kaufman (2016), *Dangerous Doctrine: How Obama's Grand Strategy Weakened America*, Lexington: University Press of Kentucky.
- [14]. Allen L. Keiswetter (2018), *Trump's national security strategy: implications for the Middle East*, Washington, DC: The Middle East Institute.
- [15]. Michael T. Klare (2019), "The U.S. Military Is Preparing for a New War", *The Nation*, 5 June 2019. <https://www.thenation.com/article/archive/us-military-is-preparing-for-new-wars-china-russia/>
- [16]. Nathan J. Lucas, Kathleen J. McInnis (2016), *The 2015 National Security Strategy: Authorities, Changes, Issues for Congress*, Washington, DC: Congressional Research Service, April 5, 2016. <https://sgp.fas.org/crs/natsec/R44023.pdf>
- [17]. John J. Mearsheimer and Stephen M. Walt (2016), "The Case for Offshore Balancing: A Superior U.S. Grand Strategy", *Foreign Affairs*, Vol. 95, No. 4.
- [18]. Alan Greeley Misenheimer (2019), *Thucydides' other "Traps": The United States, China, and the Prospect of "inevitable" War*, Washington, D.C.: National Defense University Press.
- [19]. *National Security Strategy of the United States of America*, Washington, DC: The White House, December 2017. <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2017.pdf?ver=CnFwURrw09pJ0q5EogFpwg%3d%3d>
- [20]. *National Security Strategy of the United States of America*, Washington, DC: The White House, December 2017. <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2017.pdf?ver=CnFwURrw09pJ0q5EogFpwg%3d%3d>

- [21]. *National Security Strategy*, Washington, DC: The White House, 12 October 2022. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf>
- [22]. “Passing the Baton 2021: Securing America’s Future Together”, Event by the United States Institute of Peace, January 29, 2021. <https://www.usip.org/sites/default/files/Passing-the-Baton-2021-Transcript-FINAL.pdf>
- [23]. Peter Navarro (2018), *Why Economic Security Is National Security*, Washington, DC: The White House, December 10, 2018. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/articles/economic-security-national-security/>
- [24]. Michael Scherer (2009), “Barack Obama’s New World Order”, *Time*, April 03, 2009. <http://content.time.com/time/world/article/0,8599,1889512,00.html>
- [25]. Sputnik (2022), “Putin: Russia to Pursue Only Those Policies That Meet Its Vital Interests”, *Global Times*, August 23, 2022. <https://www.globaltimes.cn/page/202208/1273647.shtml>
- [26]. Lê Tuấn Thanh (2019), “5 năm nhìn lại Sáng kiến Vành đai và Con đường, thách thức và triển vọng”, chuyên san *Thế giới và Việt Nam*, ngày 25/04/2019, <https://baoquocte.vn/5-nam-nhin-lai-sang-kien-vanh-dai-va-con-duong-thach-thuc-va-trien-vong-92716.html> [truy cập ngày 15/10/2020].
- [27]. Nguyễn Thị Quỳnh Trang (2022), “Nhìn lại chính sách đối ngoại của chính quyền Tổng thống Mỹ Giô Bai-đơn thời gian qua”, Tạp chí *Cộng sản* (bản điện tử), ngày 06/6/2022. https://www.tapchicongsan.org.vn/web/guest/tin-binh-luan/-/asset_publisher/DLIYi5AJyFzY/content/nhin-lai-chinh-sach-doi-ngoai-cua-chinh-quyen-tong-thong-my-gio-bai-don-thoi-gian-qua
- [28]. Đinh Công Tuấn (2020), “Nhìn lại chiến lược an ninh quốc gia của Mỹ dưới thời Tổng thống Donald Trump”, Tạp chí *Châu Mỹ ngày nay*, số 10(271).
- [29]. *The U.S. National Security Strategy*, Washington, DC: The White House, May 2010. https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2010.pdf?ver=Zt7IeSPX2uNQ00_7wq6Hg%3d%3d
- [30]. *The U.S. National Security Strategy*, Washington, DC: The White House, February 2015. <https://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/NSS2015.pdf?ver=TJJ2QfM0McCqL-pNtKHtVQ%3d%3d>
- [31]. U.S. Department of State (2019), *A Free and open Indo-Pacific: Advancing a Shared Vision*, Washington, D.C.: Department of State, November 4, 2019. <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/11/Free-and-Open-Indo-Pacific-4Nov2019.pdf>
- [32]. U.S. Department of Defense (2019), “Indo-Pacific Strategy Report”, June 1 2019.
- [33]. U.S. Department of Defense (2021), *Immediate release DoD Concludes 2021 Global Posture Review*, 29 November 2021. <https://www.defense.gov/News/Releases/Release/Article/2855801/dod-concludes-2021-global-posture-review/>

THE UNITED STATES'S NATIONAL SECURITY STRATEGY ADJUSTMENT FROM 2009 TO PRESENT: IDENTIFICATION AND IMPACT

Tran Nam Tien

University of Social Sciences and Humanities,
Vietnam National University Ho Chi Minh City

Email: trannamtienqhq@gmail.com

ABSTRACT

As the second decade of the 21st century commenced, the United States (US) under President Barack Obama confronted the surging influence of China and the resurgence of Russia, pivotal factors shaping adjustments to US security strategy. During President Donald Trump's tenure, the US officially designated China and Russia as strategic adversaries in its national security strategy, elevating the rivalry with China to a strategic level. Under President Joe Biden's administration, China and Russia remain recognized as strategic adversaries in the US national security strategy, with a particular emphasis on China as a long-term strategic rival. It can be asserted that the evolution of the US national security strategy from the Obama era to the present has wielded significant global and regional impacts, fostering a landscape of "strategic competition" among major powers. Specifically, the strategic rivalry between the US and China will profoundly shape a new world order in the third decade of the 21st century.

Keywords: Security strategy, US, Barack Obama, Donald Trump, Joe Biden, strategic competition.

Trần Nam Tiến sinh ngày 05/01/1976 tại Thành phố Hồ Chí Minh. Ông nhận bằng cử nhân (1998) và Thạc sĩ (2004) tại Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn – Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh. Năm 2009, ông nhận bằng tiến sĩ tại Viện Phát triển bền vững vùng Nam Bộ - Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam. Ông được phong học hàm Phó giáo sư năm 2013. Hiện ông đang công tác tại Khoa Quan hệ quốc tế, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn - Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.

Lĩnh vực nghiên cứu: Lịch sử quan hệ quốc tế, Chính sách đối ngoại và Quan hệ quốc tế của Mỹ, Trung Quốc, Lịch sử ngoại giao và Chính sách đối ngoại của Việt Nam.